

Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα *

Καθηγητής Γεώργιος Παπαστάμκος, Ευρωβουλευτής Ν.Δ.

- Σημεία ομιλίας -

(...) Με το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα η Ένωση αποκτά μία ενιαία, συνεκτική και σταθερή αρχιτεκτονική. Η ΕΕ παγιώνεται περισσότερο, γίνεται περισσότερο διαφανής, δημοκρατική και αποτελεσματική.

Το δίλημμα αν η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης είναι Σύνταγμα ή Συνθήκη είναι ψευδές και αφορά μόνο τον τύπο. Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα δεν πρέπει να προκατανοείται και να αναγιγνώσκεται με όρους ενός κρατικογενούς συντάγματος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι κράτος. Πολύ περισσότερο δεν είναι «υπερκράτος». Όπως η ίδια η διαδικασία της ενοποίησης είναι πρωτότυπη και δεν έχει ιστορικό προηγούμενο, το ίδιο πρωτότυπη είναι και η νέα ευρωπαϊκή συνταγματική τάξη. Ο τίτλος «Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος» αντανακλά συμβιβασμό και σύνθεση.

Πέραν του τίτλου, στις κατ' ιδίαν διατάξεις του κειμένου χρησιμοποιείται ο όρος Σύνταγμα. Όπως ήδη διαφαίνεται στο δημόσιο διάλογο στην Ευρώπη, βέβαιη είναι η κυριαρχία της χρήσης του όρου «Ευρωπαϊκό Σύνταγμα». Βέβαιη είναι και η μετάβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την «άτυπη» στην τυπική συνταγματική τάξη.

Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα δεν αντικαθιστά τα Συντάγματα των κρατών μελών. Συνυπάρχει με τα Εθνικά Συντάγματα και ορίζει το πλαίσιο δράσης της Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα αναγνωρίζει, σέβεται και υπερασπίζει:

- τη δημοκρατική μορφή του πολιτεύματος, την οργάνωση και τις λειτουργίες κάθε κράτους μέλους,
- την εθνική ταυτότητα κάθε κράτους μέλους, όπως αυτή προσδιορίζεται από την θεμελιώδη πολιτική και συνταγματική του δομή,
- τις ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους, ιδίως δε τις λειτουργίες που αποβλέπουν στη διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας, στη διατήρηση της δημόσιας τάξης και στην προστασία της εθνικής ασφάλειας,
- τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας και μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Με το Σύνταγμα οι στόχοι της Ένωσης γίνονται ευρύτεροι και περισσότερο συγκεκριμένοι. Οι στόχοι αυτοί αφορούν το οικονομικό πρότυπο της Ένωσης, το πολιτικό της οπλοστάσιο και τη θέση της Ένωσης στο παγκόσμιο πεδίο πολιτικών και οικονομικών δυνάμεων. Κατά κύριο λόγο όμως στο επίκεντρο των στόχων της Ένωσης βρίσκεται ο πολίτης της Ένωσης, ως μέλος της ευρωπαϊκής πολιτικής κοινωνίας, ως οικονομικό υποκείμενο και ως φορέας θεμελιωδών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Το περιεχόμενο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος είναι ευρύ. Ακολουθεί μια ιδιότυπη, πλην όμως σύγχρονη συνταγματική πρακτική. Σε αντίθεση με τα κρατικογενή Συντάγματα, τα οποία καθορίζουν επακριβώς τα δημόσια και ιδιωτικά δικαιώματα, το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα προβάλλει εναργέστερα την αλληλόδραση των δύο κατηγοριών δικαιωμάτων.

Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα ενισχύει ακόμη περισσότερο τον ρόλο του πολίτη της Ένωσης, δεδομένου ότι:

- εγγυάται τον σεβασμό ορισμένων κοινών αξιών και ενός κοινά αποδεκτού κοινωνικού προτύπου,
- ενσωματώνει τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, που σημαίνει ότι όλες οι διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου, αλλά και η συνολική δράση της Ένωσης θα πρέπει να συμβαδίζει με αυτά τα δικαιώματα,

---

* Απομαγνητοφωνημένα σημεία της ομιλίας του κ. Γ. Παπαστάμκου στα Γρεβενά, την 17η Απριλίου 2005 σε εκδήλωση που διοργάνωσε το ΕΚΕΠΠ

- κατοχυρώνει το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα,
- παρέχει στους πολίτες της Ένωσης χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα,
- καθιερώνει την αρχή της δημοκρατικής ισότητας και της αντιπροσωπευτικής και συμμετοχικής δημοκρατίας,
- διευκολύνει τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και των αντιπροσωπευτικών ενώσεων στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής,
- αναγνωρίζει δικαίωμα λαϊκής, νομοθετικής πρωτοβουλίας, εάν ένα εκατομμύριο τουλάχιστον πολίτες από περισσότερα κράτη μέλη ζητήσουν από την Επιτροπή να αναλάβει νομοθετική δράση.

Το ευρωπαϊκό οικονομικό μοντέλο, όπως αναδεικνύεται από το Σύνταγμα, είναι αυτό της «άκρως ανταγωνιστικής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος».

Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα ενισχύει σημαντικά τον κοινωνικό χαρακτήρα και την ποιότητα ζωής στην Ένωση.

Με το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα ο πολίτης διεκδικεί τον πλέον προωθημένο ρόλο σε υπερεθνικό σχηματισμό που υπήρξε ποτέ. Ο ρόλος του πολίτη καταφαίνεται σε όλες τις ευρωπαϊκές πολιτικές και δράσεις της Ένωσης. Ο πολίτης βούλεται και βουλεύεται. Νομιμοποιεί και νομιμοποιείται. Η μετάβαση της Ένωσης σε ανώτερα και σταθερότερα στάδια ενοποίησης, που επιχειρείται με το Σύνταγμα, είναι προϊόν της αυτόβουλης σύμπραξης δημοκρατικά εκλεγμένων φορέων εξουσίας εκλεγμένων από το κυρίαρχο εκλογικό σώμα.

Ο στόχος του Ευρωπαϊκού Συντάγματος θα φάνταζε ως μία ακόμη φιλόδοξη προσπάθεια στερημένη της δημιουργικής πνοής των πολιτών, εάν οι πράξεις και οι επιλεγόμενες διαδικασίες δεν ετύχαναν της καθημερινής νομιμοποίησης και δεν ενίσχυαν το αίσθημα συμμετοχής των πολιτών στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση.

Στην πορεία για την ευρωπαϊκή ενοποίηση οι έννοιες του πολίτη κράτους μέλους /πολίτη της Ένωσης προσδίδουν μία δυναμική διάσταση της έννοιας του πολίτη σε έναν ευρύτερο πλέον χώρο, ευρισκόμενες σε διαλεκτική σχέση μεταξύ τους. Η ανάδειξη του «πολίτη της Ένωσης» ως φορέα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ακολουθεί τη σταδιακή μετεξέλιξη του προτύπου της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Όσο περισσότερο ενδυναμώνεται η φυσιογνωμία της Ένωσης, τόσο περισσότερο ορατός γίνεται και ο ρόλος του πολίτη σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σε αρχικό στάδιο υφίστατο ο «πολίτης της Αγοράς», σε μεταγενέστερο ο «κοινοτικός πολίτης», στη δε Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζεται ο «πολίτης της Ένωσης».

Οι μορφές νομιμοποίησης κρατικογενών Συνταγμάτων είναι γνωστές. Ως πλέον δημοκρατική θεωρείται η διττή νομιμοποίηση δια του Κοινοβουλίου ή και δια δημοψηφίσματος. Ως προς το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, η μορφή νομιμοποίησης προσδιορίζεται από αυτό το ίδιο το Ευρωπαϊκό συνταγματικό κείμενο: ήτοι σύμφωνα με τους συνταγματικούς κανόνες ενός εκάστου των κρατών μελών.

Κορυφαίες στιγμές της ελληνικής σύμπραξης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και στην ΕΕ, αρχής γενομένης από την ίδια την ένταξη μέχρι και την υιοθέτηση του ευρώ, νομιμοποιήθηκαν με κύρωση από τη Βουλή των Ελλήνων.

Στην Ελλάδα η ιστορικά διαμορφωμένη κουλτούρα δημοψηφισμάτων στην πράξη λειτούργησε όχι με το δίλημμα αποδοχής ή μη ενός σχεδίου δημοκρατικού συντάγματος, αλλά συνδυάστηκε πάντα με τη μορφή του πολιτεύματος. Δίλημμα αποδοχής του Ευρωπαϊκού Συντάγματος με ή χωρίς δημοψήφισμα δεν υφίσταται. Σε αυτούς που ευθέως ή υποκριτικώς ομιλούν περί δημοψηφίσματος απευθύνεται το ερώτημα: ναι ή όχι στη μεγαλύτερη εμβάθυνση της Ευρώπης.

Ένα δημοψήφισμα θα είχε ουσιαστικό νόημα μόνο εάν ετίθετο το δίλημμα: «Ναι» στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα και στην περαιτέρω ελληνική συμμετοχή στη νέα Ένωση, ή «Όχι», δηλαδή απόρριψη και αποχώρηση από την Ένωση. Δημοψήφισμα χωρίς εναλλακτικό ερώτημα δεν συνιστά πρόταση. Πολύ περισσότερο όταν πίσω από ενστάσεις του τύπου «γιατί όχι δημοψήφισμα» υποκρύπτονται σταθμίσεις ξένες προς την υπό κρίση πραγματική συνταγματική ύλη. Εκτός και αν υποκρύπτονται σταθμίσεις αμφισβήτησης της αποφασιστικής ικανότητας του αντιπροσωπευτικού δημοκρατικού πολιτεύματος, κάτι που δεν ισχύει για καμιά από τις εκπροσωπούμενες στη Βουλή των Ελλήνων κομματικοπολιτικές δυνάμεις.

* Το Civilitas.GR και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)